

# Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, G. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## Sumarul :

AUREL C. POPOVICI. — «Reforma omului».

I. BROȘU. — Nocturnă (poesie).

GH. D. MUGUR. — Într'o Duminecă la Paris. — Note de drum.

MIRCEA DEM. RĂDULESCU. — Hatmanul (poesie).

C. F. — Torquato Tasso (de Goethe; act II, scena I).

A. CEHOV. — Suferință. — Traducere de \*

AUREL C. POPOVICI. — Revista generală : Pentru d-nul C S.  
de la Iași.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

3-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

în țară . . . 20 bani

în străinătate 25 „

ABONAMENTUL ANUAL :

în țară . . . . 10 lei

în străinătate . 12 „

„MINERVA”

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ  
B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4  
BUCUREȘTI

A apărut :

# Caleidoscopul

LUI

A. MIREA

PUBLICAT DE

D. ANGHEL și ST. O IOSIF



De vânzare la toate librăriile  
PREȚUL: LEI 1.50

# SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

<p>REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA : B-dul Academiei, 3, Strada Edgar Quinet, No. 4. BUCUREȘTI</p>	<p>ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . . . 10 lei În străinătate . . . . . 12 »</p>
--	---

## „REFORMA OMULUI“<sup>1)</sup>

### IV.

Taina desvoltării firești a popoarelor, mai mult ca a omului singuratic, este răbdarea. Popoarele ca masse mari și totdeauna fatalmente cu o conștiință rudimentară, vagă, de fapt rabdă mult mai mult decât individul conștient în chip direct de interesele sale personale și deci, în regulă generală, nerăbdător. Individul e nerăbdător pentru că are conștiința vie a vieții sale mărginite. Popoarele sănătoase nici nu se gândesc măcar că ar putea să moară. Prin urmare, consideră viitorul întreg ca al lor. Siguranța aceasta le dă tărie și încredere și face cu puțință propășirea lor firească, lentă dar reală. Popoare-grăbite sunt popoare neurastenice: aci pornite cu entuziasm neogrecesc și în fuga mare spre culmile civilizației, aci deprimate, descurajate și indolente. *Natura non facit saltus*. Și e rău de un popor dacă se ia după gura câtorva din oamenii săi fără astimpăr, iubitori de salturi, ca să nu zic de dănțueli politice.

Națiunile azi mari și viguroase cari au creiat civilizația noastră generală, au toate, absolut toate, mult sânge germanic în vinele lor. Căci și vechii Kelți și Slavii sunt veri primari cu națiunile pur germanice. O teorie modernă negreșit, dar care pare mai întemeiată, ca multe altele din cele bazate numai pe diferite craniometrii. Ei bine, toate aceste națiuni au ajuns la civilizația lor, mai mult sau mai puțin națională, prin deosebite calități de rasă și printr'o muncă sistematică și statornică de veacuri îndelungate. Nu există pildă ca un popor de ieri-alaltăieri absolut incult să ajungă în câteva decenii, peste noapte cum s'ar zice, egal, *în mod real*, cu popoare cu mult mai vechi și mai destoinice decât el. La suprafață, în forme exterioare, în aparență multe popoare s'or fi crezînd, după asigurările entuziaștilor lor, că sunt pe acelaș grad de cultură cu cele mai mari și

1). Vezi N-rile 27, 28 și 29 al «Sămănătorului».



mai dezvoltate. Așa d. p. cine nu știe că Grecii de azi, — firește nu toți, dar mulți dintre ei, — consideră pe poporul lor continuator al tradițiilor anticei culturi elene și poate mai presus chiar decît pe Englezii, Germanii ș. a.?

Adevărul e că un popor, ca să aibă un viitor, trebuie să se ferească de năluciri și amăgiri, de sfortări ce-î sleiesc toate energiile fără a-î putea da rezultate pozitive și rodnice de nouă energie, de nouă progrese firești. De aceea cred că lucrul de căpetenie într'un Stat național nu este faimoasa «chemare a masselor la viața politică», cu rost și fără rost, ci chemarea indivizilor la muncă individuală pozitivă, la ispravă personală. Iar în această privință condiția hotărîtoare nu este un intelectualism rafinat, sceptic și trîndav, ci plenitudinea caracterelor. Mai ales într'o țară tină, sub raportul culturii, dezvoltarea excesivă și unilaterală a inteligenței devine o primejdie căci ea creiază trebuințe dar nimicește voințele puternice, dragostea de muncă, integritatea caracterelor. Ribot accentuează că numeroase pilde dovedesc că dezvoltarea excesivă a intelectului, a «deșteptăciunii», cum se zice prin orașele țării, («Deștept pungașul!» «deștept p...venchiul!») atrofiază caracterul <sup>2)</sup>. Doar tot din clasa acestor oameni ies «monstrii prin exces» cum numește Schopenhauer pe oamenii de geniu negativ.

Toată lumea vorbește de la o vreme încoace de dezvoltarea «bogățiilor țării», de chestiile economice care ar fi primînd pe toate celelalte. «Bogățiile țării!» Apoi să am iertare! Adevărata bogăție a unei țări e vigoarea morală a populațiunii, în special moralitatea tinerimii sale. O fi multă bogăție în pămînt, dar ce folos dacă în inimă nu-î dor adînc de muncă, nu-î curaj de întreprindere, nu-î statornicie de oțel în urmărirea activă a unui scop?

În Olanda, în Germania, în Anglita, în Svedia și Norvegia pămîntul era rău în comparație cu al altor țări. Dar popoarele de acolo l'au făcut productiv. Pentru că popoarele însăși erau productive din firea lor, aveau și au un cult pentru tot ce este adevărată destoinicie, pentru că spiritul de întreprindere, dragostea de muncă temeinică și statornică, ordinea, disciplina și credința reciprocă formează însuș caracterul lor național. Și acest caracter național s'a dezvoltat dela sine, încet dar sigur. Pentru că fondul lui e răbdarea care implică băgare de seamă, cumpăt, înțelepciune.

Dar democrații moderni cari au toate virtuțile antice — pe buze și toate defectele moderne în inimă — numai de răbdare nu vor să auză.

<sup>2)</sup> Th. Ribot, *La Psychologie des sentiments*, v. e édition, p. 392.

Căci să nu ni se pară paradox: dar de fapt răbdarea e adesea semnul distinctiv al tăriei morale, al judecăței măi mature, al oamenilor politici distinși cari văd piedicile și primejdiile pe cari omul entuziast dar superficial le înlătură foarte ușor printr'o frazeologie bine sunătoare. Democratul tămăduște, după cum știm, toate boălele sociale și întărește toate constituțiile slabe ca prin farmec. Căci el are un remediū suveran. Se observă într'o țară oarecare scădere a virtuților, a nivelului moral? Iacă și doftorul democraticesc. El aplică țării o compresă demagogică și țara intră pe dată în epoca tinereței fără bătrînețe. Nu prea are o parte a țăranilor ce minca? Repede o alifie electorală și ceva hapuri marxiste pentru țăranii nervoși, iar proprietarilor o zdravănă luare de singe. Această cură simplistă a făcut minuni în democrația antică a Eladei, a Romei și a Franței, Serbiei de azi, tot State moderne care se tămăduesc și se invigoresc văzind cu ochii. Rassa, religia, tradițiunea națională, desvoltarea istorică, credințele profunde ale poporului — toate astea nu joacă nici un rol în ideologia democratică. Mai mult. Toate aceste îi se par prejudecăți medievale, nedemne de «secolul luminilor». De aceea orce democrat adevărat, — nu zic «un liberal», căci eū fac o fundamentală distincțiune între democratism și liberalism, crede în atotputernicia școalei și a clasificației, și-și închipue că caracterele bărbătești se pot fasona după programe analitice, după ideile cutărui doma pedagog, revisor sau alt funcționar administrativ.

Nu vreau să zic, firește, că școala nu are și ea o influență oarecare asupra formării caracterului. Ribot susține, nu-i vorbă, că caracterele adevărate nu se schimbă (*les vrais caractères ne changent pas*)<sup>1)</sup>. Cred însă că o bună educație, dată însă tot de caractere puternice, le poate da o bună direcție. Pînă la un punct, felul educațiunii poate determina desvoltarea unui caracter viguros; de la ea depinde în parte dacă un caracter tinăr va deveni — păstrind proporțiile — mai mult un Cromwell sau un Robespierre.

Pornisem dela politică și politiciani. Apoi nici ea nici ei nu se pot desființa decit înlăturind sistemul constituțional, la ceace cred că azi nimeni nu se gîndește serios. Nu că n'ar fi un mijloc, — ci pentrucă nu se poate. Atunci, cum rămîne cu «reforma omului» pe care mulți o consideră singura scăpare în ziua de azi? Multe ar fi de zis în această privință, căci chestia e mare și complexă. Dar un lucru mi se pare cert. Reforma aceasta s'a cerut, în mod vag firește, măi ales prin presă. Apoi presa, intrucit ține la înlă-

1) Ribot, Ibidem pag. 405.

turarea relor deprinderi din societate, n'o fi avînd ea, mai ales ea, un rol tocmai în partea pozitivă a acestei chestii? Cum o să «reformați omul» dacă zilnic îi spuneți, cînd sunteți în opoziție, — că miniștrii țării sunt niște nedemni, niște mizerabili, că au comis și comit fapte de care trebuie să se rușineze cel din urmă rîndaș de curte? Cum o să «reformați omul», dacă zilnic alarmați lumea că cutare ministru ar fi un hoț vulgar, cutare altul o secătură, și iarăși altul un dușman al poporului său? Ce o să zică, ce trebuie să-și zică poporul care se adapă zilnic la izvoarele limpezi și dătătoare de «virtuți civice» ale presei, dacă aude de zeci de ani că e guvernat de o adevărată bandă de hoți sau de călăi? De ce s'ar mai deranja el «reformându-se», dacă nu se reformă cei ce declamă despre necesitatea «reformei omului»?

Dacă Platon are dreptate că fiecare om e compus dintr'o hidră, dintr'un leu și dintr'un om, din ce o fi compusă presa aceea care vorbește de «reforma omului» dar cultivă scandalul lovind în dreapta și în stînga foarte adesea fără motive, fără nici o dreptate? O reformă serioasă însemnează ca inteligența morală și voința hotărîtă, omul și leul, să triumfe asupra hidrei patimelor vulgare. Dar pilda hună trebuie să vină de sus.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AUREL C. POPOVICI.

## N O C T U R N Ă

*În violetul serii și-al iubirii,  
Nedeslușiți, tăcuți, supt bolt'azură,  
Înrumeniți de dragoste și ură  
Imbobociră falnici, trandafirii.*

*De dragul lor — străjeri de-argint grădinii,  
Adormitor de dulci, în fațt de vară,  
Mi-au înnălbît înalți și gingași iară  
Cu frunțile nevinovate, crinii.*

*Asemenea lui Narcis — cin' le știe  
Povestea lor, parfumul și iubirea?  
De vraja lor, îndrăgostită firea  
S'a nvestmîntat în flori și'n armonie...*

*I-aud șoptind și mă cuprinde mila  
De plînsul lor, ce'n noapte se destramă*

*În lacrimi de-argint... ne luați în seamă  
I-aud șoptind și mă cuprinde mila..*

*De dragul lor, doinește 'n des pădurea  
Cu glas profund...; în umbrele grădinii  
Cu argintatele hlamide, crinii  
Visează duși, cu gândurile-aiurea.*

*Din preajma lor, sfielnic se desprinde  
Atît parfûm și-atîta pace sfîntă...  
Și-atîta sbucium pieptul mi-l frămîntă,  
Și cîte patimi, inima-mi cuprinde!*

*Cu obrazii 'nbujorați de dor, copila  
Învăpăiații ochi i-aleargă'n noapte  
Cercetători... ascult aceleași șoaapte,  
Aceleași plîns și mă cuprinde mila...*

*Adorm sfoase florile, trudite,  
Cu frunțile plecate'n umbra serii,  
Și-aleanul dulce-al nopții și al verii  
Mi-l înfrățesc cu voi, surori iubite...*

I. BROȘU.

## INTR'O DUMINECĂ LA PARIS

— NOTE DE DRUM —

Zori de ziuă în parcul Luxemburg.

Dragonul de gardă doarme răzîmat de peretele gheretei de la poarta palatului. Ciripitul vrăbiilor din portocali nu-l trezește încă. Cine știe? Poate că visează un triumf al Franței, apoteoza ei.

Depart, în pacea cîmpiilor catolice, ciocîrlia cîntă acum «Angelus». Flacăra răsăritului rumenește vîrfurile copacilor din parc.

Pe aici mă plimb în toate diminețile.

Grădina aceasta a fost cuibul celor mai sublime privighetori franceze. O grădină pentru visători, întocmită în gustul maiștrilor florentini din Renaștere.

Pe cărările ei, printre marmuri și naramzi se plimbau odinioară cu mintea grea de poezie Alfred de Musset, Hugo, Leconte de Lisle — diviniîi poeți, pictorul Watteau și zeul nocturnelor, Chopin — marele visător.

În dimineața de acestea, artiștii Franței, împletiau aici în cerești ghirlande, florile senine ale visului.

Parcul e deșert.

Acis, păstorul mitic se 'ndrăgește cu nimfa Galatea după coloanele grecești ale fântinei de Medicis.

Răsbunătorule Poliphème, numai tu rămii să-ți surprinzi aici, căci noi ne ducem departe, acolo de unde nimeni nu se mai întoarce.

Apa Fântinei curge cîntînd: nimic nu rămîne; ca valul sunt toate... cîntă și trec.

\*

Soarele s'a ridicat.

Parisul e în picioare. Clopotele bisericilor sună triumfal.

Pe strada Soufflot și Saint-Jacques, pe dinaintea bătrînei Sorbona, la Notre Dame.

Domul uriaș e aproape gol. În Duminicile acestea de vară, prea puțin Parizienii vin la leturghie. Slujba e pentru Cristii și Madonele din firide.

O fată frumoasă, cu părul ca aurul, plînge îngenunchiată lingă grila cardinalului Morlot.

Orga visează.

Meloea ei deschide cerul peste capetele estaticilor îngenunchiați. Ingerii coboară asupra-le.

Dulce extaz.

Din colțul întunecat, de unde ascult cîntarea cerească a orgei «Super flumina Babilonis» văd că marmurele se mișcă, ochii statuelor s'aprend și lăsîndu-și soclurile din altare și firide, vin spre mine și îmi șoptesc cu glasul acelora pe cari îi glorifică, legendele, poveștile sacre, toată istoria Domului dela peregrinul papă, Alexandru al III-lea.

Ei îmi amintesc orgiile săvîrșite în bătrîna catedrală, cînd anul 1793 înlocui creștinismul cu cultul Rațiunii, zeificat într'o bacantă pariziană și pietatea cu care fu dăruită iarăși cultului etern.

«Cînd noi nu vom mai fi și cînd însăși Domul acesta va fi distrus de mina neertătoare a vremii, va sălășlui de apururi, cultul celui ce a predicat iubirea, odihna săbiilor și ertarea.

Preschimbați altarele rugăciunilor în temple de apoteoză, înlocuiți statuele sfinților cu marmurele triumfătorilor Cezari, dați foc inagi- nilor sfinte, omoriți pe preoții lui Crist... religia lui nu va pieri nicî- odată.»

\*

Dela Notre Dame pe Pont Neuf, la Luvru.

Dela Mesia religiei eterne, la Mesia artei eterne.



Dela Crist, la Rembrandt.

Fericit acela care, pelerin pios, trecînd prin Paris — Ierusalimul vieții nouă — știe să aducă ofrandă de adorațiune divinului maestru al Olandei, în Luvru.

Crist a predicat sub palmierii Palestinei, uniliților și descuților; Rembrandt — apostolul suferinții — i-a pictat.

Unul a creiat religia frumosului moral; altul — visător umanitar — o zugrăvește.

Amîndoi — demi-paria descuți — trăiesc în imperiul sublim al ideei, amîndoi disprețuiți și neînțeleși multă vreme, birue lumea și-o supun...

\*

Dumineca, Parisul trăiește în muzee, în veselia parcurilor, pretundenți în afară de cămin.

Cocoțat pe imperiala omnibuzurilor, orî în vaporeș pe Sena, poporul Marsilliezei își face sărbătoare din veselia lui, din petrecerile lui...

Pe căldura aceasta libiană, trec cîntînd pe Sena, către cuiburi dulci de umbră la Courbevoie, la Suresnes, la Sèvres, la Boulogne, la Saint-Cloud, la Meudon în pădure.

Nu e popor mai îndrăgit de țarină și de pădure.

Cel mai mare cîntăreț al naturei, Lamartine, a fost francez.

Bătrînii, — vechi parizieni împănați de gloria Franței, rămîn statornici pelerinajului la Invalizi, unde se păstrează moaștele celui mai mare zeu: Napoleon Bonaparte.

Am cunoscut un bătrîn bonapartist, împovărat de decorații, care de ani mergea la Invalizi, în fiecare Duminecă, să sărute haina Cezarului, dela Marengo, inelele și părul lui.

În Bretania, țărani aș beatificat pe acest Prometeu al lumii creștine, sfișiat cîndva pe o stîncă de granit a Oceanului, de ghiara iscaroteanului Albion.

În unele case de acolo, icoana lui e singura mărturie religioasă.

\*

În vaporeș pe Sena.

Puntea Arcole de sub care plecăm, se leagănă par'că între cele două țărături cu palate.

Trecem pe dinaintea teribilei Conciergerie, sombrul castel medieval, cu faimosul Bon-Bec, încoronat de creneluri, în care sună clopotele vestitoare de moarte sub regimul negru al Teroarei.

La dreapta, mai departe, se ridică zidurile dantelate ale Luvrului, în care aș trăit regii și împărații francezi — adevărata casă națională a Franței.

\*

O boare dulce adie peste apă.

Vaporul alunecă ușor pe sub poduri, iar la Auteuil trece peste pragul Parisului și se lasă când la un țarm când la altul, printre grădinile de flori și cuiburile romantice ale celor două limanuri pline de cîntece.

Iată Les Peupliers și Billancourt în marginea Boulogne-î, cîntata pădure a Parisului, Bas-Meudon unde-a preoțit odată vestitul Rabelais, Bellevue cel mistic, cu castelul de dragoste al marchizei de Pompadour, Sèvres — industrialul Sèvres, Boulogne-ul pitoresc și Saint-Cloud orașelul sărbătorilor de primăvară.

La stînga o dilmă înverzită: Mont-Valérien, fortul istoric. În poale un orașel: Suresnes.

Debarcăm.

Larmă.

Copii, bătrîni, cameloți, cerșetori, cîntăreți de uliți, artileriști țanțoși, dragoni de operetă, flăcăi îndrăgiți, fete, un norod de bilciu la capătul podului.

Trecem puntea în codrii Boulogne-lei, cuibul dragostelor pariziene și Olimpul romancierilor de senzație.

Priveliști romantice.

Drumuri grațioase, cascade, grote, mori, abația Isabellei de Franța, castelul Bagatelle zidit într'o lună numai de contelo d'Artois, în timpurile de nebună risipă a Franței, boschete, privighetori, pașiști pentru danțurile romantice ale lui Corot, acaciași superbî, tufe înflorite pentru idilele clasice ale lui Boucher, colț de meditare pentru artiști, raiul plebei uvriere, care își petrece aici frumoasele Dumineci de vară, cu visuri uriașe de mărire.

După ce-ai cunoscut Parisul și vii să cauți mireazmă de pașiști, și adieri de ramuri la Boulogne, îți aduci aminte, de ai cetit cumva pe Heine, de o fermecătoare comparație a lui.

— Parisul ?

— «Un buchet la sînul Europei».

Fericit acela care i-a gustat parfumul !

\*

Pe alea Longchamp la grădina de aclimațiu.

Mii de oameni supt copaci și pe alei. Elefanți liberi, purtînd copiii Parisului supt baldachine roșii, struți algerieni înhămați la cărucioare și mînați de cîte o fetiță împoțonată ca pe vremea galanteriei regilor, girafe, zebre sfoase, gazele, căprioare visătoare, vulturi exilați

tînjind după singurătatea stîncilor, cămile obosite, antilope, o lume de animale, de pasări și de plante exotice.

Și acestor exilați cu nostalgiile de singurătăți tropicale, de păduri feerice aprinse de lună, orchestra le cîntă «Orphée aux Enfers» de Offenbach.

\* \* \*

Asfințește.

Gloată multă pe aleele «des Sablons» către porțile acestui Babilon modern.

De la Porte Maillot pe Avenue de la Grande Armée, calea triumfală a Parisului, pornim la St. Etienne du Mont, în «Țara latină» cum o numește Coppée.

E o priveliște măreață, fără asemănare poate în vre-unul din orașele lumii.

Soarele apune din dosul nostru și zugrăvește cu sînge enormul bas-relief al Arcului de triumf: «Piept năvălitorilor» săpat de celebrul Etex.

În fața uriașului monument, ridicat ca osana războinică de către Napoleon cel mare după biruința dela Austerlitz, bătrînul de lingă mine se descoperă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E o Marsillieză acest arc de triumf!

Sub bolta lui pe un catafalc înalt a fost așezată racla celui mai sublim poet al Franței, Cezarul gîndirei franceze: Victor Hugo.

Omnibusul care ne poartă de alungul cîmpilor Elizee către Țara Latină din stînga Senei, mi se pare schimbat într'un car de triumf.

În Paris, în cetatea superbă în care e păstrată cenușa celor mai mari eroi ai lumii, sufletul e totdeauna înălțat, are aripi de vultur.

GII. D. MUGUR.

### HATMANUL

*In noaptea adîncă isvoarele cad,  
Din rămurii pădurile sună,  
Cînd albă și moartă din codrii de brad  
Se 'nalță fantastica lună.*

*Ca vîntul ce-aleargă 'n păduri vijiind,  
Ca fulgerul vînat din nourî,  
Hatmanul prin negurî se vede fugind  
In ropot prelung de ecouri.*

Din crîncena luptă se 'ntoarce învîns  
 Și-un groaznic presimț îl străbate;  
 De gînduri vrășmașe se simte cuprîns  
 Și 'ndeamnă fugarul și-l bate...

Căci drumul întreg i-a fost însemnat  
 De ceasuri fatale și rele;  
 Pe-o neagră ruină o bulnă-a țîpat  
 Și-un nor s'a întins peste stele...

Domnița... dar gîndu-i o clipă deschis  
 Se 'ntunecă 'n dușmane șoapte;  
 De-odată tresare... să fie vre-un vis?  
 Pe drum e furtună și-î noapte...

Se uită cu grijă în jur rătăcit,  
 Nu-î nimeni în zarea adîncă;  
 Din neguri răsare castelu 'nvechit  
 Infîpt' cu tărie pe stîncă.

Ca șoimul cel grabnic el susu-a ajuns  
 Cuprîns de-o fierbinte văpaie,  
 Și parcă-o săgeată de foc l-a pătruns  
 Cînd galben privește 'n odaie.

Iatacul Domniței e slab luminat  
 De-o flacără tainică, pală;  
 Hatmanul rămîne sdrobot, nemișcat...  
 Avea-î; ori gîndu'l înșală?

Domnița-î iubită, aprinsă de dor,  
 Spre tînărul paj e plecată,  
 În valuri de aur curg pletele lor  
 Și-î pierd sub podoaba bogată.

El blind îi șoptește cu limpede glas  
 Un cîntec din stînosele vremuri:  
 «Viața mă leagă pe veci de-al tău pas.  
 «Dar ce ai Domniță?... tu tremuri?

«Nu simți tu văpaia iubirei ce'n noi  
 «Fiorii săi dulci își împarte?

«Iubito, de-o fi să murim amîndoi  
«Va fi fericită-acea moarte! ...

El ast-fel grăește, dar cade isbit  
De spada ce'n piept i-se frînge,  
Domnița 'ngenuche spre trupu-i iubit  
Și'n taină pornește a plînge.

Hatmanul se 'ndreaptă spre ea încruntal,  
De-odată un gînd îl străbate:  
«O, nu, nu păta-voiu cu-un trup vinovat  
«Sclipirile spadei curate.»

Cu brațe vînjoase, setos de omor,  
O prinde și sus de pe stîncă  
Pe blînda Domniță cu trupul ușor  
O svîrle 'n prăpastia-adîncă.

În preajma-le codrui cei vechi de gorun  
Se sbuciumă 'n freamăt și 'n șoapte...  
Hatmanul sbucnește în hohot nebun  
Și piere în tainica noapte.

MIRCEA DEM. RĂDULESCU.

## TORQUATO TASSO

— DE GOETHE —

### ACTUL II. — SCENA I

Un salon

PRINCESA, TASSO

TASSO. Princesă, știu că nimeni n'a putut,  
Din ziua în care ea s'a dus de-aici,  
Să-ți dea din nou curata bucurie.  
Și adese ori cu glas tîngitor  
Am plîns ascuns în umbră de tufiș.  
«Cum? numai ea — strigam — să aibă dreptul  
De-această ființă scumpă a fi iubită?  
Și nu mai e în juru-i nici un suflet  
În care ea să poată a se 'ncrede?  
Ori geniul și spiritul s'au stins?

- Și acea femeie ori cît de bună-a fost —  
 Fu dînsa tot?» O iartă-mă, Princesă!  
 La mine ades atuncea mă gîndiam.  
 Să 'nsemn ceva naintea ta, puțin —  
 Dar nu, ca toți, în vorbe doar, ci în faptă.  
 Și 'n cursul vieții veșnic să-ți arăt  
 Că ființa mea în taină ți-e închinată.  
 Dar nu avui noroc, și nu făcui  
 Decît atît: mereu să te-amărăsc;  
 Și pe omul bun pe care-l protejai  
 Să-l țin de rău, și toate să le încurc.  
 Și tot mai mult simțeam că-s mai departe  
 În clipa 'n care vream să mă apropii
- PRINCESA. Eū cunoșteam, amice, gîndul tău  
 Și știu cum însuți ție-ți faci doar rău  
 Pe cînd cu orice om din jurul ei  
 Iubita-mi soră știe să se poarte;  
 Cu anî în urmă, tu abia găsești  
 Un loc de amic.
- TASSO. Sunt bun de osîndit!  
 Arată-mi însă 'n urmă omul căruî  
 Î pot deschide inima, ca ție? Cluj
- PRINCESA. În frate-meu se cade să te 'ncrezi.
- TASSO. E prințul meu! Să nu-ți închipui totuși  
 Că-mi umflă pieptul suflu libertății.  
 Căci omul nu-î născut să fie liber,  
 Și nu e 'n lume-o soartă mai frumoasă  
 Decît pe-un prinț cu cinste să-l servești.  
 Așa îmi e stăpîn, și simt prea bine  
 Ce multe spune acest măreț cuvînt.  
 Cînd el vorbește, trebuie să tac.  
 Și chiar de-mi spune altfel judecata —  
 Eū trebuie să fac ce-mi poruncește.
- PRINCESA. Cu frate-meu să schimbă toate acestea.  
 Și acum cînd noi avem aici pe Antonio,  
 Tu ai mai mult un prieten înțelept.
- TASSO. Speram odată. acuma nu mă sper  
 Talentul lui și fina-î dibăcie  
 Și bunu-î sfat la ce o să-mi ajute!  
 El are tot ce mie îmi lipsește. —  
 Dar... dacă zeii toți sau strîns să-î dea  
 Atîtea daruri, grațiile în schimb  
 În jurul lui nici una n'a venit;  
 Și acel ce e lipsit de darul lor,  
 Acela poate cît de mult să dea,

- Dar n'ai să poți să te odihnești pe sinu-i.
- PRINCESA. Destul că poți în el să te încrezi.  
 Să nu ceri totul unui singur om —  
 Acesta dă aceea ce promite.  
 De este amicul tău, atunci să știi  
 Că el mereu de tine s'o 'ngriji.  
 Să fiți uniți mă bucur că 'ncurind  
 Voiu face această faptă strălucită.  
 Dar numai... tu să nu te 'mpotrivești!  
 Cum faci ades... De pildă atita timp  
 A fost aici frumoasa Leonora,  
 Și nici odată n'ai stat mai lângă ea  
 De și așa de ușor se împrietenește.
- TASSO. Ți-am fost supus; căci altfel m'ași fi dus  
 Depărte în loc de ea să mă apropii.  
 Căci ori și cit de blîndă ar părea,  
 Eu nu știu cum se face, dar arar  
 Am fost deschis cu ea. Și chiar atunci  
 Cînd vrea să facă bine, se'nțelege  
 Ce gînd anume are, și-i urît.
- PRINCESA. Pe drumul ăsta'n veci n'ai să găsești  
 Amici! Căci drumul ăsta ne tirăște  
 Să mergem prin tăcutele păduri,  
 Din ce în ce mai mult se rătăcește  
 Prin văi al nostru suflet, căutînd —  
 Ori cît de slab'ar ar fi'ncercarea sa —  
 În el că reproducă vrista de-aur —  
 Ce nu se mai găsește în afară.
- TASSO. O, ce cuvînt rosti Princesa mea!  
 O, unde e această vristă de-aur?  
 Suspină'n van atîția după ea...  
 Cînd oamenii pe liberul pămînt  
 Ca turmele voioase alergău;  
 Cînd arborul bătrîn de pe cîmpie  
 Umbria cu drag păstori și păstorite,  
 Cînd tinerile ramuri de arbuști  
 Supt arcu lor adăpostiau iubirea;  
 Cînd apa străvezie ca cristalul,  
 Supusă, trup de nimfă 'mbrățișea;  
 Cînd blîndul șearpe'n iarbă se pierdea  
 Și cînd pe cîmp fugea'ndrăznețul Faun,  
 Lovit curînd de tînărul viteaz;  
 Cînd paseri mii sburau voios în aer,  
 Și cînd cu omul mii de dobitoace  
 Vorbiau, spunînd: «De-acuma fă ce vrei »



PRINCESA. Amice, vrista de-aur a trecut :

Dar sufletele mari o readuc ;  
 Și, ca să-ți spun aceia ce gindesc :  
 Faimoasa vristă de-aur despre care  
 Vorbesc poeții 'mă pare că a fost  
 Și-atunci așa precum există-acum  
 Și dacă-a fost — de sigur că era  
 Ceva ce poate'n veci să se întoarcă.  
 Și-acuma-s inimă mari ce se'nțeleg  
 Și-admiră-această lume împreună ;  
 O vorbă doar să schimbi și-aceiași e  
 Deviza: «Fă aceia ce se cade!»

TASSO. O, dac'un tribunal universal,  
 Compus din oameni mari, ar hotări  
 Ce-anume-i bun, în loc ca fiecare  
 Să creadă bun aceia ce-i convine !  
 Vedem că astăzi celui înțelept  
 Îi șade tot ce face de minune. —

PRINCESA. De vreă să știi aceia ce se cade —  
 Să ceri aceasta numai la femei  
 Căci ele țin mai mult ca ori și cine  
 Să fie așa cum trebuie orice lucru.  
 Căci sexul slab, ce lesne se rănește ;  
 Cu ziduri tari cuviința-l înconjoară.  
 Când mediul e moral femeia-i tare,  
 Și nu-i nimic — când mediul e stricat.  
 Și dacă vreă să'ntrebă și pe bărbați :  
 Ei vor să fie liberi, — nu sfoși.

Traducere de C. F.

A. CEHOV

## SUFERINȚA

Liza Cudrinscaia, o femeie tânără și cu mulți curtezană, s'a îmbolnăvit într'o zi foarte tare. Din pricina asta bărbatu-său nu s'a mai putut duce la slujbă, iar mă-sei i s'a dat o telegramă în orașul Tvier.

Povestea boalei, Luiza o istorisea astfel: M'am dus în Liznaea la mătușă-mea. După o săptămână am plecat cu toții la Varvara. Dumnezeuastră îl cunoașteți pe bărbatul Varvarei; e un tiran... eu aș împușca pe așa bărbați! Cit am stat acolo am dus-o într'o veselie... Intii pentru că am luat parte la un spectacol. «Am jucat scandalul



într'o familie aristocratică»; să-l fi văzut pe Hristolev, ce joc admirabil!... Intre acte am băut limonada cu puțin coniac, care seamănă a șampanie. N'am simțit nimic. A doua zi am făcut o primblare, călări, împreună cu Adolf Ivanovici. Aerul era cam umed și m'a tras. Imi pare că chiar atunci m'am îmbolnăvit. Peste vre-o 2 zile m'am întors acasă, ca să văd ce face bunul și frumosul meu Vasea; voeam ca, cu ocazia asta să-mi iau și rochia cea de mătase cu flori. Vasea nu era acasă. Intru în bucătărie să spun Proscoviei să puie samovarul; în bucătărie pe masă erau niște ridichii, trufanda și o bucată de morcov așa de frumos parc'ar fi fost o jucărie... Ce-mi vine 'n cap să gust și eu o bucățică de morcov. Numai puțin am gustat și închi-puiți-vă, de odată m'a luat cu tăeturii... Spazmuri, spazmuri și iar spazmuri, Ah! mor!...

Vine Vasea dela slujbă și cînd mă vede, natural, s'apucă cu minile de cap și se 'ngălbinește. Aleargă după doctori, eu să mor și nimic mai mult... Spazmele m'au luat pe la prînz; la 3 după amează a venit doctorul, iar pe la șase, Liza doarmia dusă și nu s'a deșteptat de cît pe la două de noapte. Ceasornicul suna 2 ceasuri. O lampă de noapte trimite razele ei printr'un abajur albastru. Liza stă culcată în pat. Dantelele albe de la cămașa de noapte se desemnează de minune pe fondul roș al perinelor. Pe fața ei albă și umerii rotunjii, cade umbra abajurului. La picioarele Luizei stă Vasile Stefanovici, foarte fericit că nevastă-sa e acasă, dar și speriat din pricina boalei.

— Cum te mai simți, Lizușca? întrebă el în șoapte, văzînd că s'a trezit. Liza se ridică încet, cu fața suferindă, inclinîndu-și cu grație capul într'o parte. Vasile Stefanovici, abia atingîndu-i cu degetul corpul îi schimbă compresul. Liza tresare, răzînd din cauza răceleii care-i gîdila plăcut corpul, apoi iar se culcă...

— Sărmane, tu nu dormi! zice ea printr'un oftat.

— Se poate să dorm?

— Imi pare că boala mea e de nervi, Vasea. Sunt o femeie foarte nervoasă. Doctorul mi-a dat o rețetă pentru stomac, eu presimt că el nu mi-a cunoscut boala. Îs nervii la mijloc, nu stomacul, pot jură că-s nervii. De un singur lucru mă tem, ca boala mea să nu i-a o altă întorsătură.

— Nu, Lizușca, mîine o să fii sănătoasă.

— Nu cred!... Mie, mi-e tot una; chiar aș fi bucuroasă să mor! Mi-e milă însă de tine, sărmane! Ce-ai să te faci tu dacă ai să rămîi vădov? Vasea avea foarte rar prilejul să se întâlnească cu nevas-

tă-sa; acasă era din pricina asta chiar învățat cu singurătatea, totuși vorbele ei îl atingeau:

— Dumnezeu știe ce vorbești, mămițico! de ce așa gânduri negre?

— Ei și ce? ai să suferi, ai să plîngi, pe urmă ai să te deprinzi. Ba chiar ai să te însori.

Bărbatul s'apucă cu minile de cap...

— Nu, nu, n'am să mă vorbesc... șopti Liza căutînd să-l liniștească. Tu însă tot trebuie să fii gata pentru orice întîmplare...

«Dar dacă chiar aș muri? se gîndește ea închizînd ochii» și începu să-și deslușească tabloul propriei sale morți: în jurul patului de moarte se îngrămădesc mamă-sa, bărbatul, verișoarele, Varia cu bărbatul, rudele, amanții și adoratorii talentului ei... Dînsa șoptește ultimul adio și toți plîng. În urmă, pe cînd e moartă, interesantă, albă și cu părul negru, o îmbracă într'u rochie roz care o prinde bine. Miroase a tămîe și pîlpîie lumînările. Bărbatu-său nu se mai depărtează de lingă cosciug, iar curtezani și admiratrici talentului nu-și mai ridică privirile: «Parcă-i vie!» Da, dînsa și'n raclă-i frumoasă. Tot orașul vorbește de-o tînără care fără de vreme o'nghite mormîntul. În sfîrșit o aduc la biserică... Siciul îl poartă: Ivan Petrovici, Adolf Ivanovici, Varin, bărbatul verișoarei. Nicolae Simionovici și studentul acela cu ochii negri care-a învățat-o să bea limonadă cu coniac. Trist că nu cîntă și muzica. După panahidă își ia fiecare adio. Biserica răsună de plîsete. S'aduce capacul cu ciucuri auriți și... Lizușca e despărțită pe veci de lumina zilei... S'aude cum bat cuele... țoc... țoc... țoc...

Liza tresare și deschide ochii.

— Vasie, tu ești aici?... Vai ce gânduri negre am!... Doamne, ce nenorocită sînt că nu pot dormi! Fie-ți milă de mine, Vasie și povestește-mi ceva...

— Ce să-ți povestesc?

— Ceva de iubire, vorbește Liza încet... Său spune-mi o anecdotă despre jidani...

Vasile Stefanovici e gata să facă orice, doar și-o vedea femeia veselă și nu i-o mai vorbi de moarte... Își face perciuni la urechi, își strîmbă fața și s'apropie de Liza...

— Poate vă trebuie să dregem ceasornicul? întrebă el...

— Trebuie, trebuie, rîde Liza, luîndu-și ceasornicul de aur de pe măsută și întinzîndu-i-l; dregi?

Vasie ia ceasornicul, caută puțin mecanismul, se tot apleacă și spune:

— Nu se pote... la un rotă nu este două dințile...

Asta e toată anecdota. Liza bate din palme și râde.

— Foarte bine... minunat! strigă ea... Știi ceva Vasie? tu ai putea face tare bine pe prostul. Păcat numai că nu vrei să eî parte la reprezentările noastre familiare... Tu ai talent și joci cu mult mai bine de cit Suslicov... Țsta, Suslicov, juca odată în piesa «De ziua mea»; să vezi ce talent de comic are, ceva strașnic... Poți să ți-l închipui: un nas gros ca o pătlăgică, ochii verzi și umblă ca cocostîrcul.. Toți nu ne mai putem ținea de ris... să-ți arăt acum cum umblă...

Liza sare din pat și începe să facă niște pași mari. E fără compres și cu picioarele goale...

— Salutările noastre, vorbește ea gros, căutînd să imite o voce de bărbat. Ce mai noutăți sub lună?... ha ha ha!

— Ha, ha ha! râde Vasie.

Și amîndoi hohotînd uită de boală... Vasie începe s'alerge după nevastă-sa prin odae. O prinde și-o sărută. După o sărutare mai cu foc, Liza deodată și-aduce aminte că-î serios bolnavă...

— Ce prostii! îngînă ea serios.. acoperindu-se cu plapoma.

«Mi se pare că tu ai uitat că eî sunt bolnavă... Frumos din parte-ți, n'am ce zice!

— Iartă-mă, vorbește bărbatu-său rușinat. ~~Cu~~

— De-acuma boala mea are să ia alt drum și-atunci tu ai să fii vinovatul. Foarte rău ai făcut!...

Liza închide ochii și tace... Pe față parcă i s'a zugrăvit iarăși durerea și tristețea de mai înainte. Începe să ofteze...

Vasie îi schimbă iarăși compresa și foarte mulțumit că nevastă-sa-î în casă, stă nemișcat la picioarele ei... N'are să mai doarmă toată noaptea.

Pe la 10 dimineață, vine doctorul.

— Cum vă simțiți? întrebă doctorul, pipăindu-î pulsul... Ați dormit?

— Prost de tot. răspunde pentru ea bărbatul; foarte prost!

Doctorul s'apropie de fereastră, privind la un hornar.

— Doctore, pot bea azi cafea?, întrebă Liza.

— Se poate.

— Dar ca să mă scol din pat, se poate?

— Se poate; însă tot ar fi bine să mai stați o zi.

— Stă foarte prost sufletește, șoptește Vasie la urechea doctorului.

Are gînduri negre. Îs tare îngrijat de starea ei, doctore.

Doctorul s'așează la o măsută își trece mîna peste frunte și scrie «bromură» apoi salută și plecă spunând c'are să vie pe seară.

Pe la ameză, vin unul câte unul, admiratorii Luizei. Toți îs ne-

liniștiți și privesc speriați. Unii i-au adus flori, alții cărți franțuzești. Liza îmbrăcată cu-o bluză albă și cu-o bonetă tot albă, stă culcată în pat. Privește descurajată parcă și-ar fi luat nădejdea c'are să se mai îndrepte.

Admiratorii Lizei se uită la bărbatu-său cu așa aer, parcă i-ar erta că-l vede acolo. Nu sunt oare toți adunați la patul unei bolnave?! Pe la ceasurile 10 seara Liza adoarme iarăși.

Abia pe la 2 noaptea se deșteaptă.—Vasia la picioarele ei, se luptă cu somnul; îi schimbă compresele, povestește anecdote evreești.

Adoua zi dimineață, după o noapte de chin, Liza stă la oglindă puindu-și pălăria.

— Unde te duci prietena mea? întrebă bărbatu-său uitându-se la ea cu 'n aer umilit?

— Ce? Tu ai uitat că azi e repetiție la Maria Livorna?, răspunde ea serioasă.

După ce-a petrecut-o, Vasia plictisindu-se acasă, își ea portofoliul la subsuoară și se duse la slujbă. Din cauza nopților nedormite, îl doare așa de tare capul în cît parcă i se închide singur ochiul stîng.

— Ce-i cu tine? întrebă șeful.

Vasia s'așează la birou dînd din smînițe Cluj

— Și de ce mă întrebați, înălțimea voastră!, răspunde el oftând... Cît am suferit în aste două zile... Vai! Liza mea este bolnavă!.

— Doamne! vorbește șeful speriat! Lizaveta Pavlovna? Ce-i cu dinsa? Vasile Stefanovicî a făcut un gest larg și-a clipit din ochi, parc'ar fi voit să spuie: «Totul e la voea lui Dumnezeu!»

— Ah, scumpe prietene, eū pot să-ți înțeleg durerea! zice șeful oftînd din adîncul inimei... Eū, sufletul meū, mi-am pierdut femeia și te'nțeleg... Da... e o mare durere... dar ce să spun, e ceva groaznic... Ceva de ne'nchipuit!.. Sper, că acum Lizaveta Pavlovna e să-nătoasă!.. Ce doctor o căuta?..

— Fon Sterk.

— Fon Sterk... Mult mai bine era să fi chemat pe Magnus sau pe Semandrițchi... Dar prea ești schimbat la față... prea galben, parcă ai fi bolnav, ce-i asta?

— Da, înălțimea voastră, n'am dormit... Atîta durere am trecut!..

— Și de ce vii la slujbă? pentru ce vii?.. nu înțeleg!.. Se poate să faci una ca asta, să-ți faci singur rău?! Mergi acasă și stăi liniștit până ce te-î face bine... Să știi că chiar îți poruncesc... Hărnicia e bună, mai ales la un om tînăr; dar nu trebuie să uiți pro-

verbul «Mintea sănătoasă, într'un corp sănătos». Da, Minte sănătoasă într'un corp sănătos.

Vasia se hotărăște să-și puie hîrțile în geantă și salutînd pe șef, pleacă acasă să se culce...

## REVISTA GENERALA

### Pentru d-nul C. S. de Iași.

Întors în țară, după o absență de vre-o două luni, găsesc că d. C. Stere, censorul tuturor revistelor noastre și cerberul neadormit al social-democrației internaționale, (Sucursala Iași), a binevoit să mă gratifice (la rubrica «Miscellanea»! Ce fină ironie!...) cu un nou răspuns, deși d-sa fusese, pare-mi-se, acela care făcuse declarația că va mai aștepta cu spiritualele d-sale articole, de oarece se convinsese probabil însuși, că prea «răspundea» la ceea ce nimeni nu întrebasese: la chestii ce nu fuseseră puse în discuție. După ce a renunțat la chestii puse tot de d-sa, ca d. p. «chestia» cu Marx, cu Lassalle, cu «Jidanul Blum», cu Kant, cu Renan și cu Chamberlain; după ce a renunțat și la Faguet ca mărturie pentru «triumful concepției socialiste», și la multe alte «chestii»; după ce la toate argumentele invocate de mine n'a răspuns de fapt nimic, d. Stere iarăși revine la Dicey și la Lloyd, făcînd acelaș joc de sofisme juridice într'o chestie politică ce nu se rezolvă, orî ce-ar face d. Stere, cu subtilități avocățești de la judecătoriile de ocol.

D. Stere se înșală dacă crede că eu nu voi fi avînd o treabă mai bună de făcut decît să invoc și să repet argumente pe care d-sa se face că le uită până a răspunde la ele.

Am susținut și susțin că de fapt nu există o democrație reală. Motivele le-am arătat pe cît se putea într'o polemică. Iar dacă d. Stere crede că există, să fie sănătos.

E frumos că d. Stere care operează cu manuale de școală și pentru care Dicey și Lloyd sint autorități sacrosancte — mai zice că eu variez aceeași temă!

D. Stere e foarte nedumerit că susținusem cum că propaganda democratică radicală deșteaptă în popor rîvniri incalculabile. «Unde a văzut directorul *Sămănătorului* astfel de lucruri, nu știm» — exclamă d. Stere. Cred și eu că d. Stere nu știe. Căci, ca să afli și să știi «astfel de lucruri» nu-î de ajuns să cunoști manualele de școală; ba nici măcar din Dicey sau din Lloyd n'ai să le afli... Dar nici mare meșteșug nu este să-ți închipui că n'ai decît să răsfoiești cîteva cărți ca să găsești explicațiile de-a gata. Ușor sistem de cercetare «științifică!» Apoi chestia e ceva mai adîncă, d-le Stere!

Tot așa nedumerit este d-sa a afla «cum să fie desemnați fruntașii fi-reșți ai poporului». Firește, dacă chestiuni de asemenea natură s'ar putea limpezi în câteva articole, n'ar trebui multă bătaie de cap. Dar și această chestie e mai complicată decît ce-și închipuie d. Stere, cel atît de nerăb-dător de «soluții.»

Mai așteaptă d. Stere că eu nu i-am răspuns decît la obiecțiunile d-sale pri-vitoare la ceea ce scrisesem până acum. Chestia specială de a «desemna pe fruntași» nu am pus-o încă. Cînd o voi pune *eu*, tot *eu* o voi lă-muri. Iar de pus, o voi pune-o cînd voi crede *eu* că-i este timpul. Eu nu am obiceiul să discut cruciș și curmeziș, aci lăsînd o chestie începută, aci apucîndu-mă pe jumătate de alte zece, douăzeci și producînd o confu-sie generală.

Cu mirare mă întrebă apoi directorul «Vieței Romînești»: unde s'a mai întimplat că democratismul a dus Statele și națiunile la pierzare? Și ne vine cu apropieri foarte spirituale, ba cu Turcia, ba cu Rusia. Eu cre-deam că un profesor de drept constituțional la o Universitate, ori cît de social-democrat ar fi în politica practică, rămîne în asemenea chestiuni profesor, iar nu socialist. Iar dacă d. Stere citează în această privință Egiptul și Babilonul și găsește mijlocul de a cita pe chimistul Liebig alături de Mommsen — această curioasă erudiție nu dovedește decît că d. Stere nu s'a ocupat în mod serios de chestia aceasta.

Cît pentru restul «argumentelor» d-sale că sînt proroc, că d. Iorga menajează concursul electoral al d-lui Lascar Tărăbuță, că d. Scurtu «a primit harul»... și alte asemenea dovezi moderne de obiectivitate demo-cratică și pricepere a chestiunei, cetitorii mă vor înțelege dacă nu răs-pund la ele. Eu știam că d. Stere e directorul «Vieței Romînești», iar nu al unei gazete de agitație pentru sufragiul universal.

Se vede însă că m'am înșelat.

AUREL C. POPOVICI.

---

## RĂSPUNSURI

---

*C. T.* — În n-rul viitor. Așteptăm cu drag și altele.

*R. M.* — Faceți ca Pigmeii; lăsați pașa din mână.

*St. Ch. Craiova.* — Nemulțumitorului i se ia darul.

*P. Georgescu.* — Aceasta din urmă are prea multe defecte. Vă amintim versu-rile lui Bürger: «Al, lass'sie ruh'n die Todten»...

---

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA  
BUCUREȘTI. — Bd. Academiei, 3.

A apărut :

# Constanța Pitorească

Cu împrejurimile ei

Călăuză descriptivă cu ilustrații

DE

IOAN ADAM

LEI: 2.—

---

BIBLIOTECA „MINERVA” No. 1

# Duduia Margareta

DE

MIHAIL SADOVEANU

Numărul: 30 Bani.

---

# Opere complete

VOLUMUL II

DE

AL. I. ODOBESCU

LEI: 1.50

De vânzare la toate librăriile

„MINERVA“

Institut de Arte Grafice și Editură  
B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet 4  
BUCUREȘTI

A apărut:

PESCAR  
DE ISLANDA

ROMAN DE  
PIERRE LOTI

TRADUCERE DE  
C. SANDU-ALDEA



Prețul: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile din țară